

Montessoriförskolan Cirkus verksamhetsplan, Likabehandlingsplan samt Barnkonventionen för 2021

Verksamhetsidé

Det är vår ambition att driva en verksamhet som präglas av Montessoripedagogiken såväl som förskolans läroplan, skollagen och de allmänna råd som finns för förskolor. Våra pedagoger ska känna sig trygga med olika materiel, redskap och verktyg för att locka barnens intresse samt uppmuntra barnen att använda sin fantasi i lek och lärande. Förskolan Cirkus ska bemöta varje individ med respekt och erbjuda en harmonisk, spännande och lärorik miljö.

Fokusområdena gällande 2021 vilka är framtagna med hjälp av Bruk och föräldraenkäten. Vi kopplar ihop resultaten med förskolans läroplan och lyfter in det som visar på ett svagare resultat i verksamhetsplanen.

Godkänd måluppfyllelse, förbättringsområdena utifrån BRUK/skolverket

Område 2.1: Förmedla och förankra respekt för demokrati och mänskliga rättigheter

- 4–6: vi diskuterar återkommande vad det innebär att gestalta, förmedla och förankra grundläggande värden i det dagliga arbetet. Vi granskar kritiskt våra egna normer, värderingar och föreställningar, samt hur det kommer till uttryck i verksamheten. Vi har ett medvetet förhållningssätt som påverkar barnens förståelse och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Utvecklingsmål

Punkterna 4–6 bör säkras genom ett tydligare och mer frekvent diskussionsforum inom hela arbetslaget. Barnkonventionen är numera lag i Sverige och ska granskas och vara synlig för alla inom verksamheten. From 2021 kommer likabehandlingsplanen finnas som bifogat dokument i verksamhetsplanen, detta för att ytterligare tydliggöra förskolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Åtgärd

Vi lyfter in Barnkonventionen i förskolans likabehandlingsplan samtidigt som personalen läser konventionen, diskuterar innehållet och dess betydelse och planerar in fler arbeten som handlar om barns rättigheter i barngruppen. FN-veckan som årligen ligger som ett temaarbete kommer utvecklas med material hämtade bland annat från Unicef.

Område 2.2: Demokratisk kompetens och etiskt förhållningssätt

Målet ligger kvar i planen från 2020.

- 9: vi organiserar och deltar aktivt i lekar, spel och andra aktiviteter där barnen får hjälp att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra.

Utvecklingsmål

Då det är en återkommande punkt där vi inte når upp till helt godkänt behöver vi se över om och vad som behövs för att skapa tillfällen för pedagogerna att organisera för ett ökat resultat. Orsaken upplevs oftast handla om brist på tid.

Åtgärd

Arbetslaget diskuterar vilka förutsättningar som behövs för att organisera verksamheten så att det går att bli mer aktiva i barnens lek, att organisera lekar i stor grupp och smågrupper.

Område 2.3: Främja lika rättigheter och möjligheter samt förebygga trakasserier och kränkande behandling

- vi planerar och genomför lekar och aktiviteter tillsammans med barnen som syftar till att skapa ett gott förskole klimat.

Utvecklingsmål

Fler organiserade lekar ska planeras tillsammans med barnen och genomföras såväl inne som ute samt i helgrupp och smågrupper.

Åtgärd

Arbetslaget ska tillsammans ta fram en planering för hur och vad vi vill göras tillsammans med barnen. Vi ser över förutsättningarna som finns och utifrån skapas en plan. Här ska barnens deltagande och önskemål tas i beaktande.

Område: 3.1 främja en livslång lust att lära

Vi diskuterar aktivt om hur de olika kunskapsformerna fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet är en förutsättning och samspelar med varandra för att skapa helhet i barns utveckling och lärande.

Vi bör diskutera hur vi som pedagoger definierar texten åvan och vad den innebär för oss i arbetet med barnen för att nå en samsyn i frågan.

Åtgärd

Hela arbetslaget ska diskutera frågan vid 2 gånger per termin och skapa en "beskrivning" över hur vi tolkar texten samt hur vi hanterar/arbetar med det i verksamheten.

Område 3.4 varierande innehåll och arbetsformer

Barnens möjlighet till bygg och konstruktionsarbeten samt skapande av olika typer av material och tekniker bör utvecklas.

Åtgärd

Arbetet är igång med att skapa en bygg och konstruktionshörna i klassrummet. Fler tekniska material ska implementeras under våren/hösten 2021.

Föräldraenkäten 2020

Resultat: visar på en hög grad av nöjdhet med ett fåtal synpunkter på förbättringsområden. En del önskemål går ej att rent praktiskt att genomföra, andra ligger inte i linje med uppdraget eller vår pedagogiska plan. Nedan finns önskemål som vi anser oss kunna genomföra och utveckla för ett ökat föräldrainflytande.

Önskemål om mer dans och fysisk aktivitet framkom.

Åtgärd

From januari har vi dans och rytmik på "schemat" varje vecka för barnen på Pärlan. Vi kommer erbjuda fler tillfällen av rörelse i såväl planerad form som spontant under dagen.

Likabehandlingsplan/Barnkonventionen för Montessoriförskolan Cirkus, (reviderad 2021)

Bakgrund

I enlighet med skolverket ska varje förskola upprätta en likabehandlingsplan som står för trygghet, respekt och ansvar i förskolan. Planen gäller både barn och anställda inom förskolan. Likabehandlingsplanen skall utvärderas och revideras varje läsår, vårdnadshavare och personal deltar i arbetet.

Rektor ansvarar för att innehållet i likabehandlingsplanen är känd för alla inom förskolan, samt att den efterföljs, utvärderas och uppdateras. Dock måste ansvaret vara delegerat från huvudmannen till Rektor. Utvärdering och revidering sker i slutet av varje läsår. Sammanfattningar med synpunkter och förslag på förändringar i planens innehåll kommer att samlas in från personal, rektor och föräldrar.

Likabehandlingsplanen utgår från lag (2006:67) om förbud mot diskriminering, och annan kränkande behandling. Lagen syftar till att värna och främja allas lika värde och allas rätt att bli behandlade som individer på lika villkor. Lagen stadgar förbud mot diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Förskolan arbetar aktivt med barnkonventionen som from 1 januari 2020 blev lag i Sverige.

Även annan kränkande behandling utan dessa diskrimineringsgrunder omfattas. Lagen förstärker och förtydligar ansvaret att förebygga och aktivt motverka diskriminering och annan kränkande behandling av barn, personal och föräldrar. Lagen kräver att förskolan upprättar en likabehandlingsplan där det tydligt framgår hur förskolan aktivt arbetar mot diskriminering och annan kränkande behandling.

Likabehandlingsplanen har sin utgångspunkt i de styrdokument som ligger till grund för förskolans uppdrag. Här finns klara direktiv, om såväl barnets som personalens rättigheter samt skyldigheter. Dessa dokument bygger främst på FN' s konvention om barns rättigheter, Skollagen (SFS 1985:1100), Skolverkets Allmänna råd 2004, Lpfö 98/10 (1998 års läroplan för förskola: förskolans värdegrund och uppdrag) samt Lpo 94 (läroplanen för det obligatoriska skolväsendet).

Definition

Skollagen och läroplanerna använder begreppet kränkande behandling som ett samlingsbegrepp för olika former av handlingar. Kränkningar kan utföras av en eller flera

personer och riktas mot en eller flera. En kränkning kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiskt återkommande. Den som upplever att han eller hon eller någon annan blivit kränkt måste alltid bli tagen på allvar.

Kränkningar kan vara fysiska, verbala, psykosociala samt diskriminerande utifrån kön, etnisk tillhörighet, religion, trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Diskrimineringen kan vara både direkt och indirekt. Även mobbing, vilket innebär att den utsatte befinner sig i underläge utgör en kränkning. Ojämlighet i makt skiljer mobbing från övriga meningsskiljaktigheter eller konflikter.

Vad menas med en konflikt?

Konflikter är en naturlig del av det mänskliga samspelet. En konflikt är en motsättning som involverar känslorna på ett sådant sätt att motparten upplevs som ett hot eller ett hinder, som förstör möjligheterna till att få det bra eller att nå ett mål. Det är vanligtvis mer komplicerat än att en person bär skulden i konflikten.

Förskolans vision och mål

Vi vill att Montessoriförskolan Cirkus ska vara en plats där barn, personal och föräldrar ska känna sig trygga, där ingen ska bli utsatt för diskriminering eller annan kränkande behandling.

Montessoriförskolan Cirkus arbetar målinriktat för att främja barnens rättigheter och möjligheter att utvecklas efter sina egna förutsättningar. Vi vill att våra barn med livsglädje, respekt och tilltro till sin egen och sina medmänniskors kapacitet och möjlighet, ska verka för att vårt samhälle ska fungera i fred och harmoni.

Ofta kan kränkande handlingar vara svåra att upptäcka. Den som är utsatt eller kränkt berättar inte alltid vad den är utsatt eller har utsatts för. För att nå framgång i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling har förskolan upprättat en likabehandlingsplan i syfte att tydliggöra förskolans arbete med dessa frågor.

Målet är att alla skall känna sig trygga och visa respekt och omtanke mot varandra. Ingen skall behöva känna sig utanför eller kränkt på något sätt. Vi stödjer och uppmuntrar olikheter och ser det som en tillgång för utveckling. Alla pedagoger är närvarande direkt och indirekt tillsammans med barnen varje dag. Vi kan på så vis tidigt upptäcka mönster i barns beteende som kan visa på kränkningar mellan barn.

Föräldrarna ska känna tillit och förtroende när de lämnar sina barn på förskolan.

Inom förskoleverksamheten ska förskolan verka så att alla har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Vi arbetar långsiktigt och aktivt för att förebygga diskriminering eller annan kränkande behandling. Personal och föräldrar ska delta i utformandet av likabehandlingsplanen och den ska vara förankrad hos alla på förskolan.

Förebyggande och aktiva åtgärder för likabehandling

Förskolan skall uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Verksamheten skall präglas av omsorg om individen och syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för

skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Barns behov av att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor med andra ska stödjas. (Lpfö 98/10)

Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. (Lpfö 98/10)

Vi strävar efter att hjälpa barnen att stanna upp när en situation uppstår med tjat, bråk och knuffar. Vuxna lägger sig i och bryr sig om! Vi tillåter inte nedsättande kommentarer, suckar, miner eller liknande. Alla har rätt att bli sedda och bekräftade.

Förskolan verkar på olika sätt för att nå målen, genom lekar, spel, diskussioner, böcker etc. Alla barn som går på förskolan får från början "lära" sig att vi har ett empatiskt och sympatiskt klimat där vi bryr oss om varandra och allt levande runt omkring oss. Genom att alla vuxna bemöter barnen med respekt och omtanke blir det naturligt att även barnen bemöter varandra och vuxna på samma vis. Vuxna som arbetar på förskolan är lyhörda inför barnens vilja, känslor och deras egna drivkrafter vilket leder till att barnen känner sig trygga, sedda och framförallt en del av gruppen.

De yngre barnen som ännu inte har ett utvecklat språk behöver ibland hjälp att hitta rätt sätt att ta kontakt med andra barn i den sociala träningen som pågår under hela dagen. Pedagogerna handleder barnen i alla moment och visar vad man genom språket kan säga i olika situationer för att vara en god kamrat. De mindre barnen på förskolan får tidigt lära sig att använda handen som "verktyg" och säga stopp som en markering. Det har varit ett framgångsrikt arbetssätt och är känt av alla på förskolan.

De äldre barnen på förskolan arbetar än mer aktivt för att främja ett gott kamratskap där alla barn ska känna sig betydelsefulla och delaktiga.

Vi arbetar bla. med lekar och "gruppövningar", där barnen uppmuntras att ta kontakt med alla i gruppen. Genom att använda lekar så lär barnen sig att lyssna på varandra och de lär sig att vänta på sin tur. Varje barn ska kunna känna trygghet med alla barn på förskolan och inte enbart med några.

Vidare använder vi oss av aktuell litteratur som stöd både i form av barnböcker samt litteratur som hjälper pedagogerna att arbeta löpande med ämnet. Både pojkar och flickor stärks i att få vara som de är och har rätt att synas och ta plats. Syftet är att vi lär oss att oavsett kön, ålder, ursprung och social bakgrund ska ingen behöva efterlikna samhällets stereotypa könsroller.

På stora avdelningen har vi under ett par veckor per läsår även lagt in ett temaarbete kring integritet och känslor. Då arbetar vi extra mycket med fokus på frågor som främjar barnens förståelse för integritet och känslor. Konkret arbetar vi bland annat med känslkort för att förstå hur vi och våra kamrater mår. Barnen får peka på stora bilder som visar ett ansiktsuttryck för att visa hur dom mår just den dagen. Barnen får själva välja om dom vill dela med sig om hur dom känner sig och mår. Vidare pratar vi om hur och varför vi känner vissa känslor. Vi gör teaterbesök som visar föreställningar för barn om ämnet för att konkretisera och gör det mer försåtligt för barnen. Pedagogerna följer upp med samtal där barnens egna reflektioner tas i beaktan.

FN-veckan.

Varje år under den veckan då FN-dagen infaller fokuserar vi på Cirkus att ta upp frågor om barns grundläggande rättigheter för att öka barns förståelse och kunskaper kring

barnkonventionen. Under 2020 kommer förskolan använda Unicefs pedagogiska material som en del i arbetet i barngruppen.

I vår dagliga kontakt med barnen vill vi uppmuntra alla till rätten att ha sin egen åsikt samt att respektera vad andra tycker, vill och känner.

På förskolan ska ett nej alltid respekteras vilket vi som pedagoger får hjälpa barnen att förstå. Barnen ska känna att det finns stöd från de vuxna när en konflikt uppstår. Dock måste vi som arbetar med barn i förskolan kunna avväga olika situationer så att barnen får möjlighet till att själva lösa konflikter i det första skedet.

Vi ska se till att flickor och pojkar behandlas lika och ges samma förutsättningar att utvecklas utifrån sin egen drivkraft.

På förskolan ska vi ha ett demokratiskt klimat som ger alla barn rätt att uttrycka sig och sin vilja.

Barn som behöver mer hjälp i sin utveckling än andra skall garanteras detta och om resurs/stöd behövs ansöker förskolan om medel via kommunen för resursperson/assistent.

Personalen skall känna sig trygg och vilja vända sig till rektor eller personalansvariga för stöd om så behövs. Föräldrarna ska uppleva att man lyssnar till dem och tar deras frågor på allvar när det gäller deras barn. Vid utvecklingssamtalen talar vi om trivsel med föräldrarna.

Vi värnar om och observerar tysta och tillbakadragna barn och personal. Vi börjar i tidig ålder att prata om vår gemensamma miljö. Regler och trivselregler upprättas i samarbete med barn och personal och utvärderas årligen. Reglerna ska vara kända av alla. Barnen skall ha tillgång till flera vuxna och ha möjlighet att kunna vända sig till den som de känner sig mest trygg med.

Vidare skall alla inom förskolan arbeta förebyggande mot kränkning genom att:

- Vara goda förebilder för barnen.
- Tilltala och samtala med varandra på ett vänligt och respektfullt sätt.
- Visa respekt för alla medmänniskor.
- Ge positiv förstärkning.
- Lyssna och vara lyhörd.
- Värdesätta barns insatser
- Observera
- Personalens förhållningssätt mot barnen präglas av gemensamma kända riktlinjer.
- Personal och föräldrar utformar en trygg arbetsmiljö såväl inomhus som utomhus.
- Personalen uppmuntrar och uppmärksammar positivt beteende.
- Vid upptäckt av kränkande behandling ska detta tas upp direkt.

Under de år som barnen är hos oss ska vi vuxna lära barnen reflektera över sitt eget handlande genom att ställa frågor som:

- Hur kände du?
- Hur tänkte du?
- Hur tror du att din kamrat kände sig?
- Hur skulle du vilja att det var istället?
- Hur ska man kunna göra för att det ska bli så?

Att upptäcka, anmäla och utreda diskrimineringar och kränkande behandling

Handlingsplan när någon form av kränkande behandling upptäcks

När det gäller kränkning mellan barn på förskolan är det viktigt att:

1. Personal som arbetar i barngruppen uppmärksammar och pratar om vad som hänt. Här kan ”hur- frågorna användas”.
2. Personal kontaktar berörda föräldrar och rektor
3. Åtgärder beslutas gemensamt bland personalen och rektor samt dokumenteras.
4. Berörda föräldrar informeras om åtgärderna.
5. Uppföljning i personalgruppen samt med berörda föräldrar sker inom en vecka. Ansvarig är den personal som fört det inledande samtalet.
6. Om kränkningar inte upphör skall rektor ta beslut om ytterligare åtgärder. Möte med rektor, personal och berörda föräldrar ska hållas.

Det är angeläget att förskolan även är uppmärksam på vuxnas kränkningar mot barn/barns kränkningar mot vuxna genom att:

1. Rektor och personalansvarig ska informeras och samla information om händelsen.
7. Rektor ska genomföra enskilda samtal med de inblandande. Vid behov kan rektor vända sig vidare till personalansvarig och ordförande.
8. Berörda föräldrar kontaktas. Facklig representant meddelas angående den vuxne.
9. Uppföljning ska ske inom en vecka.
10. Rektor ska dokumentera.

Kränkning mellan vuxna:

2.

Rektor ansvarar och agerar utifrån arbetsmiljölagen.

11.

Information www.arbetsmiljoverket.se

Vad kan man göra hemma?

Prata och lyssna på ditt barn om hur det upplever kamrater och personal. Fråga aktivt. Var observant! Om du misstänker att något inte är som det ska vara eller om ditt barn betar sig annorlunda mot tidigare och du känner dig orolig kontakta genast personalen eller rektor. Kontakten mellan hem och förskola är oerhört viktig. En öppen dialog kan ha en avgörande betydelse. Besök ditt barns förskola och var med då och då.

Vad kan du göra om du upptäcker att ett barn kränker andra?

Kontakta personal eller rektor på förskolan. Det är oerhört viktigt att beteendet bryts direkt. Att kränka någon innebär, om det inte stoppas, att barnet lär sig att man har rätt att bära sig illa åt mot andra. Prata om gott kamratskap, uppmuntra positiva sidor och undvik att ge skuldkänslor. Utifrån de aktuella händelserna bestämmer personalgruppen hur de ska gå vidare och vilka åtgärder som ska sättas in.

Handlingsplan för omedelbara insatser vid kränkande behandling:

Akut åtgärd vid kränkande behandling

- Stöd det utsatta barnet.
- Se till att barnet har möjlighet till en trygg zon.
- Ta reda på vad som har hänt.
- Lyssna aktivt och empatiskt.
- Undvik motbeskyllningar.

Arbetsgång:

- Ärendet ska i första hand utredas av närmast berörd personal, och i andra hand av någon ur arbetsgruppen.
- Arbetsgruppen sammankallas så fort som möjligt, helst samma dag.
- Arbetsgruppen diskuterar om bästa tillvägagångssättet utifrån det aktuella fallet.
- rektor informeras.

Därefter tar samtal vid enligt följande:

Utredningssamtal [Här krävs förtydligande om föräldrar är med etc]

Gruppen samtalar med den som gjort anmälan. Samtal förs sedan med den utsatte för att stödja och förklara att gruppen har tagit del av problemet. Hon/han får berätta vad som hänt. Allt dokumenteras.

Bearbetningssamtal [Här krävs förtydligande om föräldrar är med etc]

Efter utredningssamtal följer samtal med den/de som har kränkt, enligt en strukturerad modell. Samtalet inleds med att gruppen redogör för vad saken gäller och vem som är drabbad. Under samtalet ska den/de som är kallade själva förstå att de handlingar som de utfört är kränkande. Samtalsledaren markerar att det som inträffat är allvarligt och oacceptabelt. Samtalet avslutas med att en tid för uppföljningssamtal bestäms.

Uppföljningssamtal

Uppföljningssamtalen med både den/de som blivit utsatta och den/de som utfört en kränkande behandling sker kontinuerligt tills det upphör. Om de kränkande handlingarna ändå inte upphör, trots upprepade uppföljningssamtal lämnas ärendet över till styrelsen.

Föräldramedverkan

Kontakt tas med samtliga berörda parter efter att bearbetningssamtalet skett.

Efter detta kommer kontakt med vårdnadshavarna att ske kontinuerligt till dess att ärendet är avslutat.

Beslut av rektor

Rektor beslutar om ärendet avslutas eller om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Ansvarsfördelning

Huvudmännen har det yttersta ansvaret för att likabehandlingsplanen upprättas, efterlevs samt årligen revideras. Styrelsen ansvarar för att personalen kontinuerligt utbildas för att aktivt kunna arbeta mot kränkande behandling samt ansvarar för att vikarier och andra som rör sig på förskolan får ta del av likabehandlingsplanen.

Personal

Alla i förskolan är skyldiga att främja likabehandling och att förebygga och motverka diskriminering och kränkning. Alla är också skyldiga att så fort som möjligt utreda sådana handlingar.

Föräldrarna

Om förskola och hem tar klart avstånd från kränkande behandling får detta en positiv inverkan på barnen. Alla vuxna tar ansvar för att hålla god uppsikt inom och utanför förskolan.

Dokumentation och information

Dokumentation ska ske på särskild blankett och arkiveras.

I samband med att förskolan tar emot ett nytt barn ska den nya familjen informeras om förskolan likabehandlingsplan.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen har gjorts i januari 2020

Utvärdering och revidering av likabehandlingsplanen sker i början av varje läsår. Sammanfattningar med synpunkter och förslag på förändringar i planens innehåll kommer att samlas in från personal, rektor och föräldrar.

Anmälan:

I enlighet med lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn.

<ul style="list-style-type: none"> • , • • <hr/> <hr/>	<ul style="list-style-type: none"> • , • • <hr/> <hr/>
<ul style="list-style-type: none"> • <p>(Personal)</p> <ul style="list-style-type: none"> • • <hr/> <hr/>	<ul style="list-style-type: none"> • <p>(Personal)</p> <ul style="list-style-type: none"> • • <hr/> <hr/>
<ul style="list-style-type: none"> • <p>(Personal)</p> <ul style="list-style-type: none"> • • <hr/> <hr/>	<ul style="list-style-type: none"> • <p>(Personal)</p> <ul style="list-style-type: none"> • • <hr/> <hr/>

Anmälares namn: _____ datum _____

Inblandade barn: _____

Beskrivning av kränkningen:

Ansvarig för uppföljande av anmälan:

Namn: _____ Befattning _____

_____
(Rektor)

_____
(Representant från styrelsen, ordförande)

Hit kan förskolor och andra vända sig för att få mer information:

Barn- och elevombudet

Skolverket

106 20 Stockholm

Besöksadress Alströmergatan 12

Tel 08 – 527 332 00

E-post skolverket@skolverket.se

www.skolverket.se

Jämställdhetsombudsmannen, JämO

Box 3397

103 68 Stockholm

Tel 08-440 10 50

E-post info@jamombud.se

www.jamombud.se

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO

Box 3045

103 64 Stockholm

Tel 08-508 887 00

E-post do@do.se

www.do.se

Handikappombudsmannen, HO

Box 49 132

100 29 Stockholm

Tel 08- 406 65 59

E-post info@ho.se

www.ho.se

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO

Box 3327

103 66 Stockholm

Tel 08- 508 887 80

E-post homo@homo.se

www.homo.se

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter FN:s konvention om barnets rättigheter – Barnkonventionen – består av 54 artiklar. Nedan presenteras samtliga dessa artiklar i sin fullständiga version.

Artikel 1: Definition av barn I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller barnet.

Artikel 2: Icke-diskriminering 1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt. 2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

Artikel 3: Barnets bästa 1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet. 2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder. 3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.

Artikel 4: Genomförande av rättigheterna Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention. I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter skall konventionsstaterna vidta sådana åtgärder med utnyttjande till det yttersta av sina tillgängliga resurser och, där så behövs, inom ramen för internationellt samarbete.

Artikel 5: Föräldrarnas ledning Konventionsstaterna skall respektera det ansvar och de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar eller där så är tillämpligt, medlemmar av den utvidgande familjen eller gemenskapen enligt lokal sedvänja, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, att på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i denna konvention.

Artikel 6: Rätt till liv och överlevnad 1. Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till livet. 2. Konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

Artikel 7: Rätt till namn och nationalitet 1. Barnet skall registreras omedelbart efter födelsen och skall ha rätt från födelsen till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och så långt det är möjligt, rätt att få vetskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem. 2. Konventionsstaterna skall säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslös.

Artikel 8: Rätt att behålla identitet 1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns

i lag, utan olagligt ingripande. 2. Om ett barn olagligt berövas en del eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.

Artikel 9: Åtskiljande från föräldrar 1. Konventionsstaterna skall säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig överprövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, finner att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa. Ett sådant beslut kan vara nödvändigt i ett särskilt fall, t ex vid övergrepp mot eller vanvård av barnet från föräldrarnas sida eller då föräldrarna lever åtskilda och ett beslut måste fattas angående barnets vistelseort. 2. Vid förfaranden enligt punkt 1 i denna artikel skall alla berörda parter beredas möjlighet att delta i förfarandet och att lägga fram sina synpunkter. 3. Konventionsstaterna skall respektera rätten för det barn som är skilt från den ena av eller båda föräldrarna att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa. 4. Då ett sådant åtskiljande är följden av åtgärder som en konventionsstat tagit initiativet till, t ex frihetsberövande, fängslande, utvisning, förvisning eller dödsfall (innefattande dödsfall oavsett orsak medan personen är frihetsberövad) gentemot den ena av eller båda föräldrarna eller barnet, skall den konventionsstaten på begäran ge föräldrarna, barnet eller om så är lämpligt, någon annan medlem av familjen de väsentliga upplysningarna om den/de frånvarande familjemedlemmarnas vistelseort, såvida inte lämnandet av upplysningarna skulle vara till skada för barnet. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte i sig medför negativa följder för den/de personer som berörs.

Artikel 10: Familjeåterföreningar 1. I enlighet med konventionsstaternas förpliktelse under artikel 9, punkt 1, skall ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt av konventionsstaterna. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte medför negativa följder för de sökande och medlemmar av deras familj. 2. Ett barn vars föräldrar är bosatta i olika stater skall ha rätt, utom i undantagsfall, att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna. Konventionsstaterna skall för detta ändamål och i enlighet med sin förpliktelse under artikel 9, punkt 1, respektera barnets och dess föräldrars rätt att lämna vilket land som helst, innefattande sitt eget, och att resa in i sitt eget land. Rätten att lämna ett land skall vara underkastad endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public), folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter samt är förenliga med övriga i denna konvention erkända rättigheter.

Artikel 11: Olovligt bortförande 1. Konventionsstaterna skall vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet. 2. För detta ändamål skall konventionsstaterna främja ingåendet av bilaterala eller multilaterala överenskommelser eller anslutning till befintliga överenskommelser.

Artikel 12: Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd 1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. 2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Artikel 13: Yttrande- och informationsfrihet 1. Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet

väljer. 2. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga (a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende; eller (b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) eller folkhälsan eller den allmänna sedligheten.

Artikel 14: Tanke-, samvets- och religionsfrihet 1. Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. 2. Konventionsstaterna skall respektera föräldrarnas och i förekommande fall, vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt. 3. Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter.

Artikel 15: Förenings- och församlingsfrihet 1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till föreningsfrihet och till fredliga sammankomster. 2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) för skyddandet av folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 16: Rätt till privat- och familjeliv 1. Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende. 2. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.

Artikel 17: Massmediers roll Konventionsstaterna erkänner den viktiga uppgift som massmedier utför och skall säkerställa att barnet har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välfärd och fysiska och psykiska hälsa. Konventionsstaterna skall för detta ändamål, (a) uppmuntra massmedier att sprida information och material av socialt och kulturellt värde för barnet och i enlighet med andan i artikel 29; (b) uppmuntra internationellt samarbete vad gäller produktion, utbyte och spridning av sådan information och sådant material från olika kulturer och nationella och internationella källor; (c) uppmuntra produktion och spridning av barnböcker; (d) uppmuntra massmedier att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos ett barn som tillhör en minoritetsgrupp eller en urbefolkning; (e) uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd, med beaktande av bestämmelserna i artiklarna 13 och 18.

Artikel 18: Uppfostran och utveckling 1. Konventionsstaterna skall göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa skall för dem komma i främsta rummet. 2. För att garantera och främja de rättigheter som anges i denna konvention skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och skall säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn. 3. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Artikel 19: Skydd mot övergrepp 1. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling,

misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård. 2. Sådana skyddsåtgärder bör, på det sätt som kan vara lämpligt, innefatta effektiva förfaranden för såväl upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och dem som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa samt, om så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande.

Artikel 20: Alternativ omvårdnad 1. Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida. 2. Konventionsstaterna skall i enlighet med sin nationella lagstiftning säkerställa alternativ omvårdnad för ett sådant barn. 3. Sådan omvårdnad kan bl a innefatta placering i fosterhem, kafalah i islamsk rätt, adoption eller om nödvändigt, placering i lämpliga institutioner för omvårdnad om barn. Då lösningar övervägs skall vederbörlig hänsyn tas till önskvärdheten av kontinuitet i ett barns uppfostran och till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.

Artikel 21: Adoption Konventionsstater som erkänner och/eller tillåter adoption skall säkerställa att barnets bästa främst beaktas och skall, (a) säkerställa att adoption av ett barn godkänns endast av behöriga myndigheter, som i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden och på grundval av all relevant och tillförlitlig information beslutar att adoptionen kan tillåtas med hänsyn till barnets ställning i förhållande till föräldrar, släktingar och vårdnadshavare och att, om så krävs, de personer som berörs har givit sitt fulla samtycke till adoptionen på grund av sådan rådgivning som kan behövas; (b) erkänna att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i en fosterfamilj eller adoptivfamilj eller inte kan tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland; (c) säkerställa att det barn som berörs av internationell adoption åtnjuter garantier och normer som motsvarar dem som gäller vid nationell adoption; (d) vidta alla lämpliga åtgärder för att vid internationell adoption säkerställa att placeringen inte leder till otillbörlig ekonomisk vinst för de personer som medverkar i denna; (e) främja, där så är lämpligt, målen i denna artikel genom att ingå bilaterala eller multilaterala arrangemang eller överenskommelser och inom denna ram sträva efter att säkerställa att placeringen av barnet i ett annat land sker genom behöriga myndigheter eller organ.

Artikel 22: Flyktingbarn 1. Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ett barn söker flyktingstatus eller anses som flykting i enlighet med tillämplig internationell eller nationell rätt och tillämpliga förfaranden och oberoende av om det kommer ensamt eller är åtföljt av sina föräldrar eller någon annan person, erhåller lämpligt skydd och humanitärt bistånd vid åtnjutandet av de tillämpliga rättigheter som anges i denna konvention och i andra internationella instrument rörande mänskliga rättigheter eller humanitär rätt, som nämnda stater tillträtt. 2. För detta ändamål skall konventionsstaterna, på sätt de finner lämpligt, samarbeta i varje ansträngning som görs av Förenta nationerna och andra behöriga mellanstatliga organisationer eller icke-statliga organisationer, som samarbetar med Förenta nationerna, för att skydda och bistå ett sådant barn och för att spåra föräldrarna eller andra familjemedlemmar till ett flyktingbarn i syfte att erhålla den information som är nödvändig för att barnet skall kunna återförenas med sin familj. I så fall då föräldrar eller andra familjemedlemmar inte kan påträffas, skall barnet ges samma skydd som varje annat barn som varaktigt eller tillfälligt berövats sin familjemiljö av något skäl, i enlighet med denna konvention.

Artikel 23: Handikappade barn 1. Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer

värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället. 2. Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet. 3. Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling. 4. Konventionsstaterna skall i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om habiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 24: Hälsa och sjukvård 1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna skall sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård. 2. Konventionsstaterna skall sträva efter att till fullo förverkliga denna rätt och skall särskilt vidta lämpliga åtgärder för att, (a) minska spädbarns- och barnadödligheten; (b) säkerställa att alla barn tillhandahålls nödvändig sjukvård och hälsovård med tonvikt på utveckling av primärhälsovården; (c) bekämpa sjukdom och undernäring, däri inbegripet åtgärder inom ramen för primärhälsovården, genom bl a utnyttjande av lätt tillgänglig teknik och genom att tillhandahålla näringsrika livsmedel i tillräcklig omfattning och rent dricksvatten, med beaktande av de faror och risker som miljöförstöring innebär; (d) säkerställa tillfredsställande hälsovård för mödrar före och efter förlossningen; (e) säkerställa att alla grupper i samhället, särskilt föräldrar och barn, får information om och har tillgång till undervisning om barnhälsovård och näringslära, fördelarna med amning, hygien och ren miljö och förebyggande av olycksfall samt får stöd vid användning av sådana grundläggande kunskaper: (f) utveckla förebyggande hälsovård, föräldrarådgivning samt undervisning om och hjälp i familjeplaneringsfrågor. 3. Konventionsstaterna skall vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. 4. Konventionsstaterna åtar sig att främja och uppmuntra internationellt samarbete i syfte att gradvis uppnå det fulla förverkligandet av den rätt som erkänns i denna artikel. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 25: Översyn avseende omhändertagna barn Konventionsstaterna erkänner rätten för ett barn som har omhändertagits av behöriga myndigheter för omvårdnad, skydd eller behandling av sin fysiska eller psykiska hälsa till regelbunden översyn av den behandling som barnet får och alla andra omständigheter rörande barnets omhändertagande.

Artikel 26: Social trygghet 1. Konventionsstaterna skall erkänna rätten för varje barn att åtnjuta social trygghet, innefattande socialförsäkring och skall vidta nödvändiga åtgärder för att till fullo förverkliga denna rätt i enlighet med sin nationella lagstiftning. 2. Förmånerna skall, där så är lämpligt, beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för dess underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån från barnet eller för dess räkning.

Artikel 27: Levnadsstandard 1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. 2. Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling. 3. Konventionsstaterna skall i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och skall vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder, och bostäder. 4. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa indrivning av underhåll för barnet från föräldrar eller andra som har ekonomiskt ansvar för barnet, både inom konventionsstaten och från utlandet. Särskilt i de fall då den person som har det ekonomiska ansvaret för barnet bor i en annan stat än barnet skall konventionsstaterna främja såväl anslutning till internationella överenskommelser eller ingående av sådana överenskommelser som upprättande av andra lämpliga arrangemang.

Artikel 28: Utbildning, rätt till 1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt, (a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla; (b) uppmuntra utvecklingen av olika former av undervisning som följer efter grundutbildningen, innefattande såväl allmän utbildning som yrkesutbildning, göra dessa tillgängliga och åtkomliga för varje barn samt vidta lämpliga åtgärder såsom införande av kostnadsfri utbildning och ekonomiskt stöd vid behov; (c) göra högre utbildning tillgänglig för alla på grundval av förmåga genom varje lämpligt medel; (d) göra studierådgivning och yrkesorientering tillgänglig och åtkomlig för alla barn; (e) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott. 2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention. 3. Konventionsstaterna skall främja och uppmuntra internationellt samarbete i utbildningsfrågor, särskilt i syfte att bidra till att avskaffa okunnighet och analfabetism i hela världen och för att underlätta tillgång till vetenskaplig och teknisk kunskap och moderna undervisningsmetoder. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 29: Utbildning, syfte 1. Konventionsstaterna är överens om att barnets utbildning skall syfta till att (a) utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga; (b) utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt för de principer som uppställts i Förenta nationernas stadga; (c) utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen; (d) förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämlikhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper och personer som tillhör urbefolkningar; (e) utveckla respekt för naturmiljön 2. Ingenting i denna artikel eller i artikel 28 får tolkas så att det medför inskränkning i den enskildes och organisationers rätt att inrätta och driva utbildningsanstalter, dock alltid under förutsättning att de i punkt 1 i denna artikel uppställda principerna iakttas och att kraven uppfylls på att undervisningen vid dessa anstalter skall stå i överensstämmelse med vad som från statens sida angivits som minimistandard.

Artikel 30: Minoritets- och urbefolkningsbarn I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk. Artikel

31: Vila och fritid 1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. 2. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.

Artikel 32: Skydd mot ekonomiskt utnyttjande 1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt eller hindra barnets utbildning eller äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling. 2. Konventionsstaterna skall vidta lagstiftningsadministrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i upplysningssyfte för att säkerställa genomförandet av denna artikel. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i andra internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt (a) fastställa en miniålder eller miniåldrar som minderåriga skall ha uppnått för tillträde till arbete; (b) föreskriva en lämplig reglering av arbetstid och arbetsvillkor; (c) föreskriva lämpliga straff eller andra påföljder i syfte att säkerställa ett effektivt genomförande av denna artikel.

Artikel 33: Skydd mot narkotika Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, innefattande lagstiftningsåtgärder, administrativa och sociala åtgärder i upplysningssyfte, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika och psykotropa ämnen såsom dessa definieras i tillämpliga internationella fördrag och för att förhindra att barn utnyttjas i den olagliga framställningen av och handeln med sådana ämnen.

Artikel 34: Skydd mot sexuellt utnyttjande Konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. För detta ändamål skall konventionsstaterna särskilt vidta alla lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra (a) att ett barn förmås eller tvingas att delta i en olaglig sexuell handling; (b) att barn utnyttjas för prostitution eller annan olaglig sexuell verksamhet; (c) att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material.

Artikel 35: Förhindrande av handel med barn Konventionsstaterna skall vidta lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn för varje ändamål och i varje form.

Artikel 36: Skydd mot annat utnyttjande Konventionsstaterna skall skydda barnet mot alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet i något avseende.

Artikel 37: Skydd mot tortyr och dödsstraff Konventionsstaterna skall säkerställa att (a) inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Varken dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning får ådömas brott som begåtts av personer under 18 års ålder; (b) inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Gripande, anhållande, häktning, fängslande eller andra former av frihetsberövande av ett barn skall ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid; (c) varje frihetsberövat barn skall behandlas humant och med respekt för människans inneboende värdighet och på ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder. Särskilt skall varje frihetsberövat barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara till barnets bästa att inte göra detta och skall, utom i undantagsfall, ha rätt att hålla kontakt med sin familj genom brevväxling och besök; (d) varje frihetsberövat barn skall ha rätt att snarast få tillgång till såväl juridiskt biträde och annan lämplig hjälp som rätt att få lagligheten i sitt frihetsberövande prövad av en domstol eller annan behörig, oberoende och opartisk myndighet samt rätt till ett snabbt beslut i saken.

Artikel 38: Skydd mot väpnade konflikter 1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera och säkerställa respekt för regler i internationell humanitär rätt som är tillämpliga på dem i väpnade konflikter och som är relevanta för barnet. 2. Konventionsstaterna skall vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att personer som inte uppnått 15 års ålder inte deltar direkt i fientligheter. 3. Konventionsstaterna skall avstå från att rekrytera en person som inte har uppnått 15 års ålder till sina väpnade styrkor. Då rekrytering sker bland personer som fyllt 15 men inte 18 år, skall konventionsstaterna sträva efter att i första hand rekrytera dem som är äldst. 4 Konventionsstaterna skall i enlighet med sina åtaganden enligt internationell humanitär rätt att skydda civilbefolkningen i väpnade konflikter vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa skydd och vård av barn som berörs av en väpnad konflikt.

Artikel 39: Rehabilitering Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp; tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning; eller väpnade konflikter. Sådan rehabilitering och sådan återanpassning skall äga rum i en miljö som befrämjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

Artikel 40: Straffprocess och kriminalvård 1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn som misstänks eller åtalas för eller befunnits skyldigt att ha begått brott att behandlas på ett sätt som främjar barnets känsla för värdighet och värde, som stärker barnets respekt för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och som tar hänsyn till barnets ålder och önskvärdheten att främja att barnet återanpassas och tar på sig en konstruktiv roll i samhället. 2. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt säkerställa att, (a) inget barn skall misstänkas för eller åtalas för eller befinnas skyldigt att ha begått brott på grund av en handling eller underlåtenhet som inte var förbjuden enligt nationell eller internationell rätt vid den tidpunkt då den begicks; (b) varje barn som misstänks eller åtalas för att ha begått brott skall ha åtminstone följande garantier: (i) att betraktas som oskyldigt innan barnets skuld blivit lagligen fastställd; (ii) att snarast och direkt underrättas om anklagelserna mot sig och, om lämpligt, genom sina föräldrar eller vårdnadshavare och att få juridiskt biträde eller annan lämplig hjälp vid förberedelse och framläggande av sitt försvar; (iii) att få saken avgjord utan dröjsmål av en behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ i en opartisk förhandling enligt lag och i närvaro av juridiskt eller annat lämpligt biträde och, såvida det inte anses strida mot barnets bästa, särskilt med beaktande av barnets ålder eller situation, barnets föräldrar eller vårdnadshavare; (iv) att inte tvingas att avge vittnesmål eller erkänna sig skyldig; att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot barnet samt att på lika villkor för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda; (v) att, om barnet anses ha begått brott, få detta beslut och beslut om åtgärder till följd därav omprövade av en högre behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ enligt lag; (vi) att utan kostnad få hjälp av tolk, om barnet inte kan förstå eller tala det språk som används; (vii) att få sitt privatliv till fullo respekterat under alla stadier i förfarandet. 3. Konventionsstaterna skall söka främja införandet av lagar och förfaranden samt upprättandet av myndigheter och institutioner som är speciellt anpassade för barn som misstänks eller åtalas för eller befinnes skyldiga att ha begått brott och skall särskilt, (a) fastställa en lägsta straffbarhetsålder; (b) vidta åtgärder, då så är lämpligt och önskvärt, för behandling av barn under denna ålder utan att använda domstolsförfarande, under förutsättning att mänskliga rättigheter och rättsligt skydd till fullo respekteras. 4. Olika åtgärder som t ex vård, ledning och föreskrifter om till sin rådgivning, övervakning, vård i fosterhem, program för allmän utbildning och yrkesutbildning och andra alternativ till anstaltsvård skall finnas tillgängliga för att säkerställa att barn behandlas på ett sätt som är lämpligt för deras välfärd och är rimligt både med hänsyn till deras personliga förhållanden och till brottet.

Artikel 41: Förhållande till mer långtgående bestämmelser Ingenting i denna konvention skall inverka på bestämmelser som går längre vad gäller att förverkliga barnets rättigheter och som kan finnas i (a) en konventionsstats lagstiftning; eller (b) för den staten gällande internationell rätt.

Artikel 42: Informationsskyldighet om konventionen Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

Artikel 43: Kommittén för barnets rättigheter 1. För att granska de framsteg som gjorts av konventionsstaterna i fråga om förverkligandet av skyldigheter enligt denna konvention skall en kommitté för barnets rättigheter upprättas, vilken skall utföra de uppgifter som föreskrivs i det följande. 2. Kommittén skall vara sammansatt av tio experter med högt moraliskt anseende och erkänd sakkunskap på det område som denna konvention omfattar. 3. Kommitténs medlemmar skall väljas av konventionsstaterna bland deras medborgare och skall tjänstgöra i sin personliga egenskap, varvid avseende skall fästas vid en rättvis geografisk fördelning och de viktigaste rättssystemen. 4. Det första valet till kommittén skall hållas senast sex månader efter dagen för denna konventions ikraftträdande och därefter vartannat år. Senast fyra månader före dagen för varje val skall Förenta nationernas generalsekreterare skriftligen uppmana konventionsstaterna att inom två månader inkomma med sina förslag. Generalsekreteraren skall sedan upprätta och till konventionsstaterna överlämna en förteckning i alfabetisk ordning över samtliga föreslagna personer och ange vilka konventionsstater som föreslagit dem. 5. Val skall hållas vid möten med konventionsstaterna, som sammankallats av Förenta nationernas generalsekreterare, i Förenta nationernas högkvarter. Vid dessa möten, som är beslutsmässiga när två tredjedelar av konventionsstaterna är närvarande, skall de kandidater inväljas i kommittén som uppnår det högsta antalet röster och absolut majoritet av de närvarande och röstande konventionsstaternas röster. 6. Kommitténs medlemmar skall väljas för en tid av fyra år. De kan återväljas, om de föreslagits till återval. För fem av de medlemmar som utsetts vid det första valet skall mandattiden utlöpa efter två år. Omedelbart efter det första valet skall namnen på dessa fem medlemmar utses genom lottdragning av ordföranden vid mötet. 7. Om en kommittémedlem avlider eller avsäger sig sitt uppdrag eller förklarar att han eller hon av någon annan anledning inte längre kan fullgöra sitt uppdrag inom kommittén, skall den konventionsstat som föreslog medlemmen, med förbehåll för kommitténs godkännande, utse en annan expert bland sina medborgare, som skall inneha uppdraget under återstoden av mandattiden. 8. Kommittén skall själv fastställa sin arbetsordning. 9. Kommittén skall välja sitt presidium för en tvåårsperiod. 10. Kommitténs möten skall vanligtvis hållas i Förenta nationernas högkvarter eller på annan lämplig plats, som kommittén bestämmer. Kommittén skall i regel sammanträda varje år. Kommittémötenas längd skall bestämmas och om det är nödvändigt, omprövas vid möte med konventionsstaterna, med förbehåll för generalförsamlingens godkännande. 11. Förenta nationernas generalsekreterare skall tillhandahålla erforderlig personal och övriga resurser för att möjliggöra för kommittén att effektivt utföra sitt uppdrag enligt denna konvention. 12. Medlemmarna av den enligt denna konvention upprättade kommittén skall med godkännande av generalförsamlingen erhålla ersättning från Förenta nationerna på sådana villkor som generalförsamlingen beslutar.

Artikel 44: Implementeringsrapporter 1. Konventionsstaterna åtar sig att genom Förenta nationernas generalsekreterare avge rapporter till kommittén om de åtgärder som de vidtagit för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention och de framsteg som gjorts i fråga om åtnjutandet av dessa rättigheter: (a) inom två år efter konventionens ikraftträdande för den berörda staten, (b) därefter vart femte år. 2. Rapporter enligt denna artikel skall ange eventuella förhållanden och svårigheter som påverkar i vilken utsträckning åtagandena enligt denna konvention har uppfyllts. Rapporterna skall även innehålla tillräcklig information för att ge kommittén en god uppfattning om genomförandet av konventionens bestämmelser i det berörda landet. 3. En konventionsstat som har

tillställt kommittén en utförlig första rapport behöver inte i sina följande rapporter, som avges enligt punkt 1 (b) i denna konvention, upprepa tidigare lämnad grundläggande information. 4. Kommittén kan begära ytterligare information från konventionsstaterna om genomförandet av konventionens bestämmelser. 5. Kommittén skall vartannat år genom ekonomiska och sociala rådet tillstålla generalförsamlingen rapporter om sin verksamhet. 6. Konventionsstaterna skall göra sina rapporter allmänt tillgängliga för allmänheten i sina respektive länder.

Artikel 45: Kommitténs arbetsmetoder För att främja ett effektivt genomförande av konventionens bestämmelser och internationellt samarbete på det område som konventionen avser gäller följande: (a) Fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ skall ha rätt att vara representerade vid granskningen av genomförandet av sådana bestämmelser i denna konvention som faller inom ramen för deras mandat. Kommittén kan inbjuda kompetenta organ och organisationer, som den finner lämpligt, att komma med expertråd angående genomförandet av konventionen på områden som faller inom ramen för deras respektive verksamhetsområden. Kommittén kan inbjuda fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ att inlämna rapporter om konventionens tillämpning inom området som faller inom ramen för deras verksamhet; (b) kommittén skall, såsom den finner lämpligt, till fackorganen, FN:s barnfond och andra kompetenta organ och organisationer överlämna rapporter från konventionsstaterna som innehåller en begäran om eller anger behov av teknisk rådgivning eller tekniskt bistånd jämte kommitténs synpunkter och eventuella förslag beträffande sådan begäran eller sådant behov; (c) Kommittén kan rekommendera generalförsamlingen att framställa en begäran till generalsekreteraren om att för kommitténs räkning företa studier angående särskilda frågor som rör barnets rättigheter; (d) Kommittén kan avge förslag och allmänna rekommendationer på grundval av den information som erhållits enligt artiklarna 44 och 45 i denna konvention. Sådana förslag och allmänna rekommendationer skall tillställas varje konventionsstat som berörs samt rapporteras till generalförsamlingen tillsammans med eventuella kommentarer från konventionsstaterna.

Artikel 46: Undertecknande Denna konvention skall vara öppen för undertecknande av alla stater.

Artikel 47: Ratificering Denna konvention skall ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 48: Anslutning Denna konvention skall förbli öppen för anslutning av vilken stat som helst. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 49: Ikraftträdande 1. Denna konvention träder i kraft den trettionde dagen efter dagen för deponeringen av det tjugonde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet hos Förenta nationernas generalsekreterare. 2. I förhållande till varje stat som ratificerar eller ansluter sig till konventionen efter deponeringen av det tjugonde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet träder konventionen i kraft den trettionde dagen efter det att en sådan stat deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 50: Ändringar 1. En konventionsstat kan föreslå en ändring av konventionen och överlämna förslaget till Förenta nationernas generalsekreterare. Generalsekreteraren skall sedan översända ändringsförslaget till konventionsstaterna med en begäran om att dessa anger om de tillstyrker att en konferens med konventionsstaterna sammankallas för att behandla och rösta om förslagen. Om minst en tredjedel av staterna inom fyra månader efter förslagets översändande tillstyrker en sådan konferens, skall generalsekreteraren sammankalla konferensen i Förenta nationernas regi. Ändringsförslag som antagits av en majoritet av de vid konferensen närvarande och röstande konventionsstaterna skall underställas generalförsamlingen för godkännande. 2. En ändring som antagits enligt punkt (1) i denna artikel träder i kraft när den har godkänts av Förenta nationernas

generalförsamling och antagits av konventionsstaterna med två tredjedels majoritet. 3. När en ändring träder i kraft skall den vara bindande för de konventionsstater som har antagit den, medan övriga konventionsstater fortfarande är bundna av bestämmelserna i denna konvention och eventuella tidigare ändringar, som de antagit.

Artikel 51: Reservationer 1. Förenta nationernas generalsekreterare skall motta och till alla stater sända texten till reservationer som staterna gjort vid ratifikationen eller anslutningen. 2. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas. 3. Reservationer kan återtogs vid vilken tidpunkt som helst genom notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare, som därefter skall underrätta alla stater. Notifikationen skall gälla från den dag då den mottogs av generalsekreteraren.

Artikel 52: Uppsägning En konventionsstat kan säga upp denna konvention genom skriftlig notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare. Uppsägningen träder i kraft ett år efter den dag då notifikationen mottogs av generalsekreteraren.

Artikel 53: Depositarie Förenta nationernas generalsekreterare utses till depositarie för denna konvention.

Artikel 54: Originaltext Originalet till denna konvention, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter har lika giltighet, skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare. Till bekräftelse härav har undertecknade ombud, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina respektive regeringar, undertecknat denna konvention.